

Na osnovu člana 5. Zakona o sestrinstvu i primaljstvu ("Službene novine" broj 121/03.) i na osnovu član 38. Statuta Komore medicinskih sestara-tehničara Zeničko-dobojskog kantona, broj: 01-15/2020 od 11.09.2020. godine, Skupština Komore medicinskih sestara-tehničara Zeničko-dobojskog kantona, održana 21.03.2023. godine, na prijedlog Upravnog odbora Komore javnim glasanjem donosi:

KODEKS SESTRINSKE I PRIMALJSKE ETIKE I DEONTOLOGIJE

Član 1.

Ovim kodeksom sestrinske i primaljske etike i deontologije (u daljnjem tekstu: Kodeks) utvrđuju se: osnovna načela profesionalnog ponašanja medicinske sestre-tehničara, odnosno primalje, odnos prema pacijentu, saradnja s timom zdravstvene njege, poštivanje profesionalne tajne, trajno usavršavanje, poštivanje ugleda struke, zaštita pacijenta od rizika, osiguranje od odgovornosti, način rješavanja etičkih pitanja i odnosi prema drugim medicinskim sestrama odnosno primaljama.

OSNOVNA NAČELA

Član 2.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja koja obavlja svoju djelatnost obvezna je učlaniti se u Komoru medicinskih sestara-tehničara Zeničko-dobojskog kantona, mora biti upisana u Registar Komore, te imati u skladu sa zakonom odobrenje za samostalan rad.

U obavljanju poslova i zadataka zdravstvene, odnosno primaljske njege, medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja ima sljedeće obaveze i odgovornosti:

- sudjelovati u procjeni, planiranju, implementaciji i evaluaciji zdravstvene, odnosno primaljske njege, u saradnji sa drugim zdravstvenim radnicima i osobljem javnih službi s ciljem osiguranja adekvatne zdravstvene zaštite,
- primjenjivati sva dostupna znanja iz područja sestrinstva, odnosno primaljstva temeljenog na dovoljnom razumijevanju strukture, fizioloških funkcija i ponašanja zdravih i bolesnih osoba, kao i odnosa između zdravstvenog stanja čovjeka, te njegovog fizičkog i društvenog okruženja,
- obavljati poslove svoga stručnog naziva u skladu sa zakonom, profesionalnim dužnostima, kulturnim, etičkim i stručnim standardima zdravstvene, odnosno primaljske njege, te moralno-etičkim pravilima,
- poštovati osnovna prava čovjeka, ljudsko dostojanstvo, integritet osoba i prava pacijenata saglasno posebnom propisu o pravima, obvezama i odgovornostima pacijenata,
- čuvati kao profesionalnu tajnu podatke koji se odnose na zdravstveno stanje pacijenta.

• Profesionalna tajna sadrži podatke o ličnom i porodičnom životu pacijenta, njegovom zdravstvenom stanju, a koju u obavljanju svoga stručnog zvanja i sestrinske, odnosno primaljske djelatnosti saznaju medicinske sestre i primalje,

• uvoditi nove metode rada u cilju unapređenja zdravstvene, odnosno primaljske njege,

• postupati po utvrđenim pravilima i protokolima za provođenje postupaka u zdravstvenoj i primaljskoj njezi,

• primjenjivati, provoditi i evidentirati od doktora medicine ordinirane lokalne, peroralne i parenteralne terapije,

• pravodobno izvještavati voditelja tima i doktora medicine u slučaju nastupanja komplikacija prilikom primijenjene terapije, kao i pravodobno izvještavati doktora medicine o stanju pacijenta, posebno o promjeni njegovog zdravstvenog stanja,

• provoditi postupke iz oblasti promocije zdravlja i prevencije bolesti,

• prepoznati životno ugroženu osobu i primijeniti hitne postupke u skladu sa svojim kompetencijama,

• ekonomično i učinkovito korištenje pribora i opreme prilikom pružanja zdravstvene, odnosno primaljske njege,

• voditi sestrinsku, odnosno primaljsku dokumentaciju, koja je dijelom medicinske dokumentacije i kojom se evidentiraju provedeni postupci, a u skladu sa posebnim propisima o evidencijama u oblasti zdravstva,

• saradivati sa članovima porodice i drugim osobama u interesu pacijenta,

• saradivati s članovima tima, primjenjivati pravila zaštite na radu i rada na siguran način,

• primjenjivati postupke očuvanja zdravlja i zdravog okoliša, te brigu za ličnu sigurnost, sigurnost pojedinca i zajednice,

• djelovati u najboljem interesu pacijenta,

• čuvati ugled profesije, kao i ugled poslodavca,

• obrazovati i sudjelovati u obrazovanju stručnih kadrova zdravstvene, odnosno primaljske njege,

• nadgledati, voditi i izvoditi praktičnu i teoretsku nastavu studentima, đacima u školama medicinskog usmjerenja, kao i drugom osoblju,

• provoditi zdravstveno-odgojno obrazovanje stanovništva i zdravstvenog osoblja,

• razvijati odgovornost za cjeloživotno učenje, profesionalni razvoj i unapređenje kompetencija u skladu sa potrebama pacijenata, odnosno korisnika sestrinskih/primaljskih usluga, zajednice, te tržišta rada,

• sudjelovati u znanstveno-istraživačkom procesu,

• obavljati i druge poslove i zadaće utvrđene Zakonom o sestrinstvu i primaljstvu FBiH i podzakonskim aktima donesenim na osnovu ovoga zakona.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja ne smije provoditi postupke za koje nije stručno osposobljena, a mogu izravno i neizravno naštetiti pacijentu.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja čini težu povredu radne dužnosti kada:

- zbog nemara ili neznanja nepravilnim postupanjem nanese štetu zdravlju pacijenta,
- promijeni način i sadržaj od liječnika ordinirane terapije, i
- namjerno učini materijalnu štetu.

U obavljanju poslova i zadaća zdravstvene i primaljske njege, medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja ima sljedeća prava:

- biti jednakopravni član tima zdravstvene, odnosno primaljske njege saglasno Zakonu o sestrinstvu i primaljstvu FBiH,
- biti jednakopravan član u interdisciplinarnim, odnosno multidisciplinarnim, kao i u intersektorskim, odnosno multisektorskim timovima u okviru profesionalne odgovornosti,
- organizirati, procijeniti, planirati, provoditi i vrednovati zdravstvenu, odnosno primaljsku njegu,
- stručno se usavršavati kroz specijalizaciju, odnosno kontinuirano stručno usavršavanje koje organizira nadležna komora saglasno propisima iz oblasti zdravstvene zaštite,
- odbiti sudjelovanje u znanstveno-istraživačkim projektima, ako nisu neophodni poboljšanju i unapređenju zdravstvene, odnosno primaljske njege,
- odbiti uraditi poslove i zadaće za koje nije stručno osposobljena, i
- na stručne nagrade i priznanja saglasno Statutu Komore medicinskih sestara-tehničara Zeničko-dobojskog kantona.

ODNOS PREMA PACIJENTU

Član 3.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja mora prepoznati i poštovati ulogu pacijenata kao partnera u zdravstvenoj njezi te njegov doprinos toj njezi.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja lično je odgovorna u djelokrugu svoga rada za promicanje i zaštitu interesa i dostojanstva pacijenata, bez obzira na spol, dob, rasu, sposobnosti, seksualnu orijentaciju, ekonomski status, životni stil, kulturna, religijska ili politička uvjerenja.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja uvijek i u svako doba mora održavati profesionalne granice u odnosu s pacijentom. Mora garantovati da se svi aspekti odnosa isključivo tiču potreba pacijenata.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja mora u što kraćem roku izvijestiti odgovornu ili nadređenu osobu, ako postoji bilo kakav prigovor savjesti bitan za obavljanje njene

profesionalne djelatnosti. U tom slučaju ne smije prestati pružati zdravstvenu njegu, ako bi time uzrokovala trajne posljedice za zdravlje ili ugrozila život pacijenta.

SARADNJA S TIMOM ZDRAVSTVENE NJEGE

Član 4.

Timom zdravstvene, odnosno primaljske njegu rukovodi voditelj tima koji organizira i definira potrebe zdravstvene, odnosno primaljske njegu, te planira i evaluira rad tima zdravstvene, odnosno primaljske njegu.

Voditelj tima zdravstvene njegu je diplomirana Medicinska sestra-tehničar ili viša medicinska sestra-tehničar.

Voditelj tima primaljske njegu je primalja sa završenom visokom zdravstvenom školom primaljskog smjera ili diplomirana medicinska sestra-tehničar, odnosno viša medicinska sestra-tehničar sa završenom srednjom školom ginekološko-akušerskog/primaljskog smjera.

Medicinska sestra-tehničar i primalja mora surađivati sa svim članovima tima te cijeniti vještine i doprinose kolegica. Prema njima se mora ponašati pravedno i bez diskriminacija.

Medicinska sestra-tehničar i primalja mora ostvariti djelotvornu komunikaciju i dijeliti svoje znanje i vještine s ostalim članovima tima, što je i potrebno za dobrobit pacijenata.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja obvezna je evidentirati sve provedene postupke u sestrinskoj, odnosno primaljskoj dokumentaciji koja je dio medicinske dokumentacije, za svakog pojedinačnog pacijenta na svim razinama zdravstvene zaštite, a sukladno propisima o evidencijama u oblasti zdravstva.

Dokumentacija iz stava 3. ovoga člana predstavlja skup podataka kojima se prati provedena zdravstvena, odnosno primaljska njegu, kao i kontrola kvalitete planirane i provedene njegu, i služi za vrednovanje i stručni nadzor, kao i u druge svrhe u skladu sa posebnim propisima o pravima, obvezama i odgovornostima pacijenata i propisima o evidencijama u oblasti zdravstva.

PROFESIONALNA TAJNA

Član 5.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja mora čuvati kao profesionalnu tajnu podatke koji se odnose na zdravstveno stanje pacijenta.

Profesionalna tajna sadrži podatke o ličnom i porodičnom životu pacijenta, njegovom zdravstvenom stanju, a koju u obavljanju svoga stručnog zvanja i sestrinske, odnosno primaljske djelatnosti saznaju medicinske sestre-tehničari i primalje.

Informacije o pacijentima medicinska sestra-tehničar odnosno primalja mora smatrati povjerljivima i koristiti ih samo u predviđene svrhe.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja mora paziti da ne dođe do kršenja povjerljivosti tako da uvijek zaštiti informacije od njihovog neprimjerenog pokazivanja ako bi time uzrokovala trajne posljedice za zdravlje ili ugrozila život pacijenta.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja može profesionalu tajnu otkriti samo u slučajevima određenim zakonom ili uz odobrenje pacijenta.

TRAJNO USAVRŠAVANJE

Član 6.

Medicinske sestre-tehničari, odnosno primalje imaju pravo i obavezu kontinuiranog i trajnog stručnog usavršavanja radi održavanja i unapređenja kvaliteta zdravstvene, odnosno primaljske njege i potreba pacijenata.

Kontinuirano i trajno stručno usavršavanje iz stava 1. ovog člana podrazumijeva obnavljanje stečenih znanja i usvajanje novih znanja, vještina i stavova u skladu sa najnovijim dostignućima i saznanjima iz područja sestrinstva, odnosno primaljstva i provodi se učestvovanjem na stručnim seminarima, kursevima i stručnim skupovima.

Medicinske sestre-tehničari, odnosno primalje dodatno se educiraju i u slučaju kada obim i složenost poslova i očekivanih rezultata zahtijevaju dodatnu edukaciju. Dodatna edukacija provodi se sa ciljem poboljšanja kvaliteta i učinkovitosti rada medicinske sestre, odnosno primalje.

Obim i složenost poslova iz stava 3. ovog člana utvrđuju se na osnovu sadržaja i vrste postupaka i vještina koje se očekuju od medicinske sestre-tehničara, odnosno primalje na pojedinim nivoima zdravstvene zaštite, a vezani su uz promjenjene potrebe stanovništva i pacijenata za zdravstvenom zaštitom, nova naučna saznanja, te nove dijagnostičke i terapijske postupke.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja mora održavati svoje znanje i vještine u toku sa savremenim znanjima kroz svoj cijeli radni vijek. Trebala bi redovno sudjelovati u obrazovnim aktivnostima koje razvijaju njene sposobnosti i vještine za rad.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja da bi kompetentno radila, mora posjedovati znanje, vještine i sposobnosti koje se traže za siguran i djelotvoran rad.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja mora jasno odrediti granice svoje stručne kompetencije te tako raditi i prihvatiti odgovornost za aktivnosti za koje je osposobljena.

Ako je neki postupak iznad stupnja kompetencije medicinske sestre-tehničara, odnosno primalje ili izvan djelokruga njenog rada, mora zatražiti pomoć i nadzor od kompetentnih

stručnjaka, a ne smije provoditi takav postupk, ako bi mogla izravno ili neizravno naštetiti pacijentu.

Medicinska sestra-tehničar odnosno primalja ima obavezu da pomogne učenicima i studentima sestrinstva.

UGLED STRUKE

Član 7.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja mora se ponašati tako da podiže ugled svoje profesije.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja ne smije svoj status koristiti u svrhu promoviranja komercijalnih proizvoda i usluga, s namjerom ostvarivanja svojih materijalnih interesa.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja ne smije dozvoliti da nikakvi komercijalni razlozi utječu na njeno stručno prosuđivanje.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja mora odbiti bilo kakav poklon ili uslugu koji bi se, mogli interpretirati kao pokušaj stjecanja ličnih povlastica ili koristi.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja ne smije tražiti niti primiti zajam od pacijenata ili njihove rodbine.

ZAŠTITA PACIJENATA OD RIZIKA

Član 8.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja ne smije provoditi postupke za koje nije stručno osposobljena, a mogu direktno i indirektno naštetiti pacijentu.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja mora raditi s ostalim članovima tima na razvoju zdravstvene njege koji pridonosi sigurnom, terapijskom i etičkom radu.

U okolnostima u kojima ne može ukloniti posljedice koje bi mogle ugroziti standarde struke, medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja mora o tome izvijestiti pretpostavljenu osobu pismenim izvještajem.

Glavna medicinska sestra-tehničar i voditelj tima zdravstvene njege imaju posebnu odgovornost prema pacijentima i kolegicama. Ako bi bile suočene s profesionalnom nedoumicom, uvijek im na prvom mjestu mora biti interes i sigurnost pacijenata.

U hitnim stanjima medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja dužna je pružiti pomoć svakom pacijentu, bez odgađanja, a ostale pacijente dužna je primati prema stepenu medicinskog prioriteta, odnosno prema listi čekanja.

Hitnim stanjima iz stava 5. ovog člana smatraju se ona stanja kod kojih bi zbog nepružanja pomoći mogle nastati trajne štetne posljedice po zdravlje ili po život pacijenta.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja može odbiti pružanje pomoći pacijentu koji joj prijeti ili je prema njoj, odnosno drugim zdravstvenim radnicima, fizički agresivan, osim u hitnim stanjima.

U slučaju iz stava 7. ovog člana medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja dužna je pacijentu pružiti neophodnu hitnu medicinsku pomoć i primjeniti hitne postupke u skladu sa svojim kompetencijama, ako joj je osigurana zaštita policije ili neki drugi oblik zaštite.

OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI

Član 9.

Preporuka je medicinskoj sestri-tehničaru, odnosno primalji da za obavljanje svoje djelatnosti i njege pacijenata ima osiguranje od odgovornosti. To je u interesu pacijenata, medicinske sestre, odnosno primalje i poslodavca.

RJEŠAVANJE ETIČKIH PITANJA

Član 10.

Ako medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja nije sigurna da li je određena situacija u skladu s ovim Kodeksom, dužna se savjetovati s nadležnim tijelom Komore medicinskih sestara-tehničara Zeničko-dobojskog kantona.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja koja uoči da njena kolegica krši etičke principe profesionalnog ponašanja, dužna ju je na to upozoriti i na neformalan način pokušati pomoći u razrješenju problema.

Ukoliko se očito kršenje ovog Kodeksa nikako ne može razriješiti na kolegijalan i neformalan način, medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja dužna je izvijestiti Komoru medicinskih sestara Zeničko-dobojskog kantona, koja će poduzeti potrebne mjere.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja ne smije se baviti prijavama koje imaju za cilj nekoga povrijediti ili poniziti, a ne zaštititi struku.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja dužna je sarađivati s disciplinskim tijelima Komore medicinskih sestara-tehničara Zeničko-dobojskog kantona.

ODNOSI PREMA DRUGIM MEDICINSKIM SESTRAMA

Član 11.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja odnosit će se prema drugim medicinskim sestrama-tehničarima, odnosno primaljama onako kako bi ona željela da se one odnose prema njoj.

Svojim učiteljicama iskazivat će poštovanje i zahvalnost za znanje, vještine i odgoj koje je od njih primila.

Ako druga medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja zatraži od nje stručni savjet i pomoć, pružit će joj pomoć nesebično i prema svom najboljem znanju.

ODNOS PREMA KOMORI MEDICINSKIH SESTARA-TEHNIČARA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

Član 12.

Radi očuvanja i zaštite interesa svoje profesije, zadovoljavanja svojih stručnih i osobnih potreba, osiguravanja uvjeta za organiziran nastup, kao i zaštite zdravlja građana medicinske sestre-tehničari svih nivoa obrazovanja, obavezno se udružuju u komore medicinskih sestara-tehničara.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalje će Komoru medicinskih sestara-tehničara smatrati svojom stručnom maticom, čuvajući i promičući joj ugled, kako u struci tako i u široj javnosti.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja dužna je poštivati opće akte i sve druge odluke i upute Komore medicinskih sestara-tehničara Zeničko-dobojskog kantona i na vrijeme ispunjavati sve obaveze prema Komori.

NEDOSTOJNOST ZA OBAVLJANJE DJELATNOSTI

Član 13.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja koja je pravomoćnom sudskom presudom proglašena krivom za počinjenje krivičnih djela protiv zdravlja ljudi, krivičnih djela podmićivanja i krivičnih djela protiv službene i druge odgovornosti utvrđenim krivičnim propisima Federacije može se, s obzirom na važnost i prirodu ugroženog dobra ili druge posljedice, te s obzirom na okolnosti pod kojima je radnja izvršena, odnosno propuštena - smatrati nedostojnom za obavljanje djelatnosti sestrinstva, odnosno primaljstva o čemu odluku donosi nadležna komora.

Medicinskoj sestri-tehničaru, odnosno primalji iz stava 1. ovog člana može biti uskraćeno izdavanje licence, odnosno može joj se privremeno ili trajno oduzeti licenca.

Ukoliko je medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja pravomoćnom sudskom presudom proglašena krivom za slična krivična djela, u odnosu na krivična djela iz stava 1. ovog člana, od nadležnih sudova u Bosni i Hercegovini, odnosno inostranstvu - može joj biti uskraćeno izdavanje licence, odnosno može joj se privremeno ili trajno oduzeti licenca od nadležne komore u Federaciji.

Nedostojnost za obavljanje sestrinske, odnosno primaljske djelatnosti iz st. 1. i 3. ovog člana, kao i drugi slučajevi koji medicinsku sestru-tehničara, odnosno primalju čine nedostojnom za obavljanje sestrinske, odnosno primaljske djelatnosti, te način i postupak izricanja ove mjere bliže se utvrđuju Statutom i Pravilnikom o disciplinskoj odgovornosti članova Komore.

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 14.

Poštivanje odredbi ovog Kodeksa obavezno je za sve medicinske sestre-tehničare svih nivoa obrazovanja, odnosno primalje.

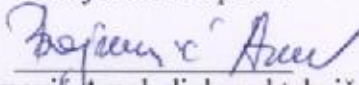
Povrede i sankcije povreda ovog Kodeksa utvrdit će se općim aktom Komore, tj. Statutom i Pravilnikom o disciplinskoj odgovornosti članova Komore.

Medicinska sestra-tehničar, odnosno primalja dužna je odbiti svaku stručnu radnju koja je u suprotnosti s ovim Kodeksom, a Komora joj je dužna u tome pomoći svojim ugledom i pravnim sredstvima, ako se za to ukaže potreba.

Član 15.

Ovaj Kodeks stupa na snagu danom donošenja i objave na WEB stranici Komore:
www.komzedo.ba

Predsjednik Skupštine

Bajramović Amel, dipl.med.tehničar

Broj: 01-19/2023

Zenica, 21.03.2023. godine

